

FI lausuntopyyntö VV

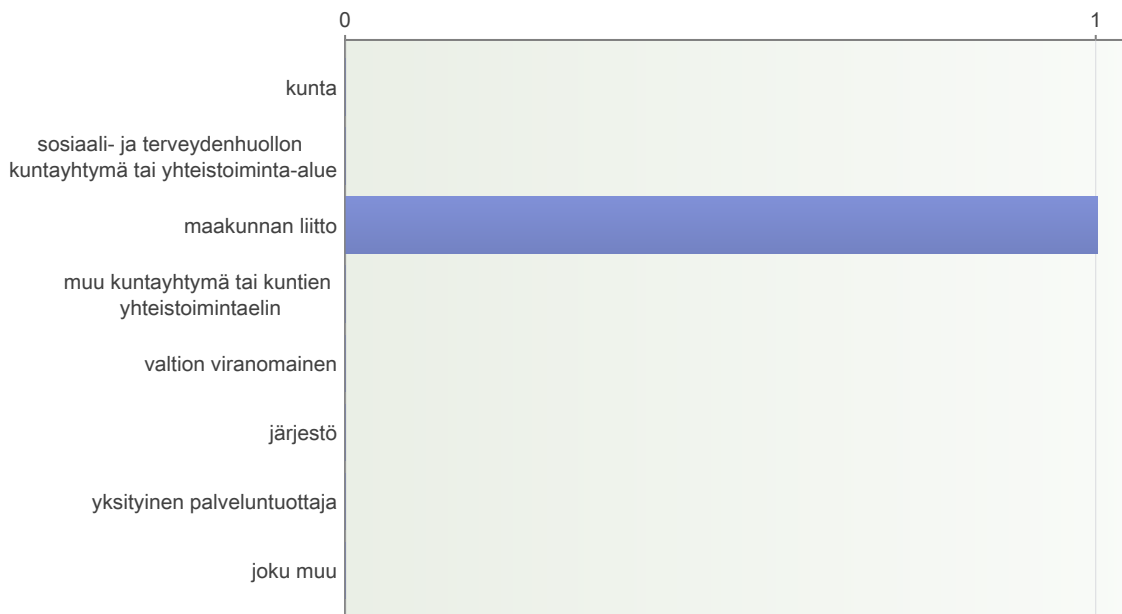
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Varsinais-Suomen liitto	Petri Pihlavisto	Laura Leppänen, gsm +358 (0)40 767 4364	27.03.2017	Maakuntahallitus

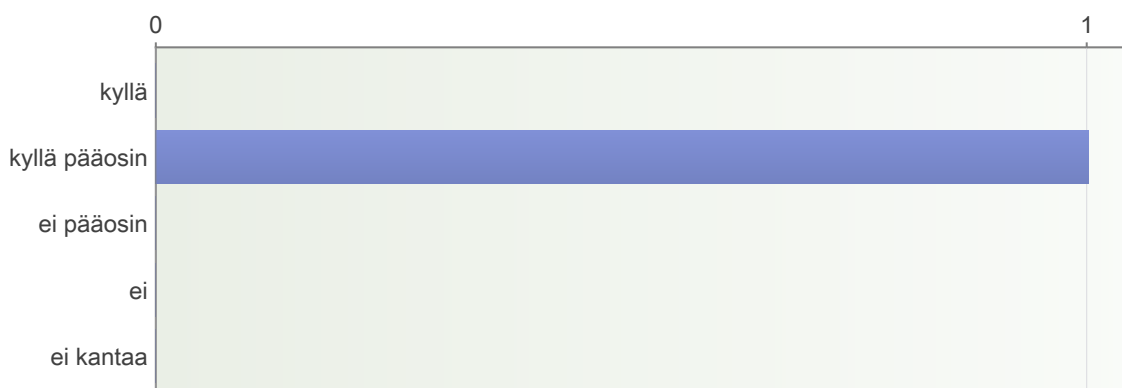
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

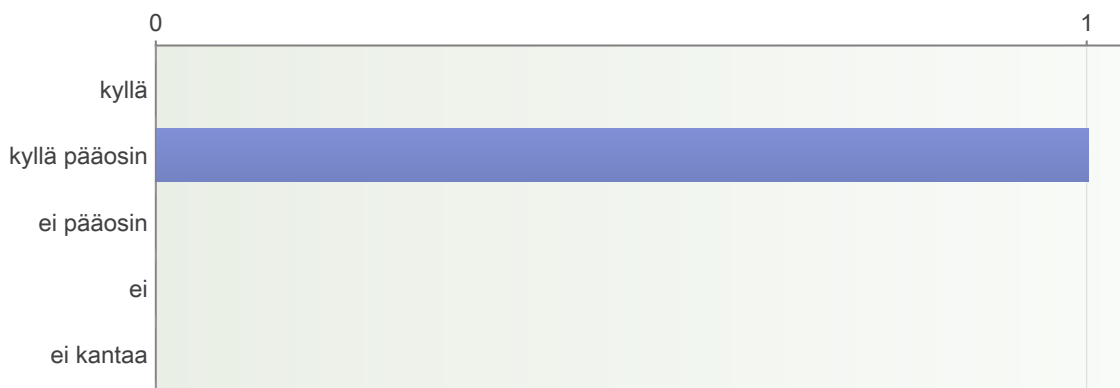
- Nyt lausuttavana olevan valinnanvapauslainsäädännön myötä palveluihin pääsyn kynnyks voi madaltua. Myös liikelaitoksen mahdollisuutta toimia erityistapauksissa valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen palveluntuottajana voidaan pitää hyvänä ja palvelujen saannin yhdenvertaisuutta lisäävänä.

Valinnanvapausmalli ei lakiluonnoksen ja siihen sisältyvien arvioiden mukaan takaa yhdenvertaista palvelujen saatavuutta ja valinnanvapautta koko maassa. Markkinat määräävät valinnanvapauden realisoitumisen ja asukkaat valinnanvapauden kehittymisen. Työterveyshuollon jättämistä sote-uudistuksen ulkopuolelle ei voida pitää hyvänä sote-palvelujen rahoituksen selkeyttämisen eikä palvelujen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Valinnanvapausmallin riskejä voidaan pienentää tarkentamalla valinnanvapausmallia, erityisesti yhtiöittämisvelvoitetta ja siirtymäaikoja.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

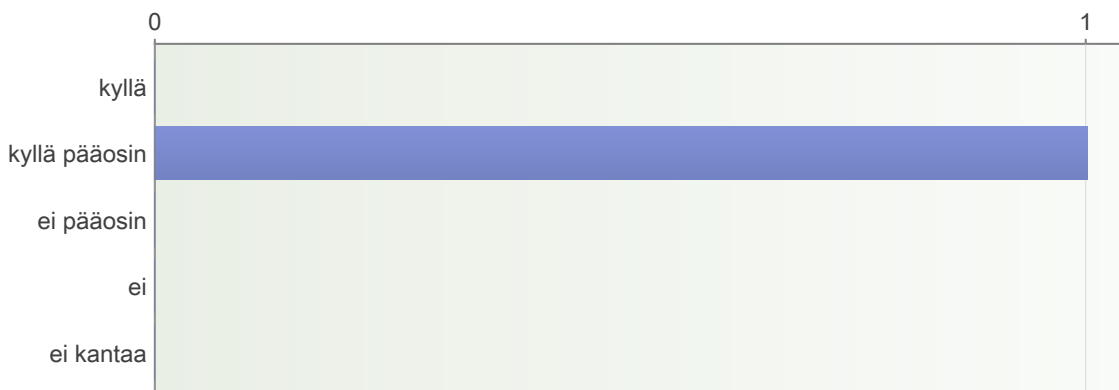
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaiden valinnanvapaus ja oma vaikutusvalta palveluihin toteutuu sote-uudistuksessa laajasti. Asiakkaalla on oikeus valita vuodeksi liikelaitoksen yksikkö ja sote-keskus. Lisäksi asiakkaan omaa valinnanvapautta edistetään maksusetelillä, henkilökohtaisella budjetilla ja asiakassetelillä. Asukkaat saavat näin ollen valita palveluntuottajansa sekä jopa asiakaspalvelusta vastaavan henkilön. Malli voi tukea pitkäaikaisten hoitosuhteiden syn-tyä. Valinnanvapauden toteutumisen vaikutukset määrittyvät lopulta asiakkaiden valintojen ja palvelutarjonnan perusteella. Asiukkaat, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia on rajoittunut, tarvitsevat palveluohjausta ja tukea valinnan tekemiseen. Vaikutusmahdollisuudet toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia.

Vaikutusmahdollisuudet asiakkaan omiin palveluihin ovat rajatut. Asiakkaiden vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat palveluntuottajan valintaan. Päätöksen palvelujen saannista tekee yhä palveluntuottaja ja viranomainen. Asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksien rajallisuuden sisällyttäminen valinnanvapauteen on välttämätöntä palvelujen kokonaiskustannusten hillinnän näkökulmasta. Palvelujen saannin tulee jatkossakin perustua palvelujen tarpeeseen ja objektiiviseen palvelutarpeen arvioon.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

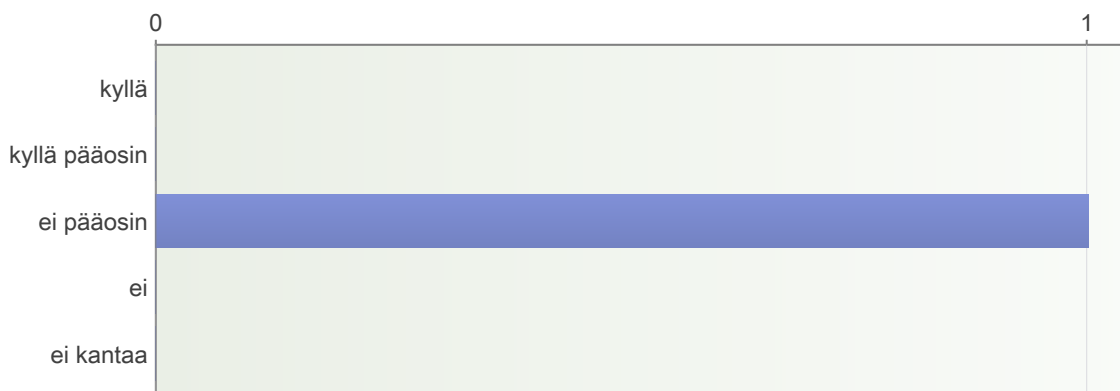
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaiden valinnanvapaus toteutuu sote-uudistuksessa laajasti. Asukkaat saavat valita palveluntuottajansa sekä jopa asiakaspalvelusta vastaavan henkilön. Vuoden välein asiakkaalla on mahdollisuus vaihtaa sote-keskuspalveluntuottajaa.

Valinnanvapaus toteutuu parhaiten suurissa väestökeskittymissä, jossa palvelujen käyttäjien määrä on suuri. Vastaavasti pienten paikkakuntien väestöpohja ei tarjoa samanaikaisesti usealle palveluntuottajalle riittävän suurta markkinaa. Lainsäädännössä on varmistettu, että maakunnalla on mahdollista turvata liikelaitoksen tuottamana palvelut myös alueille, jossa tuotanto ei ole markkinaperusteisesti kannattavaa. Tätä liikelaitoksen mahdollisuutta toimia erityistapauksissa valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen palveluntuottajana voidaan pitää hyvänä ja palvelujen saannin yhdenvertaisuutta edistävänä tekijänä.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

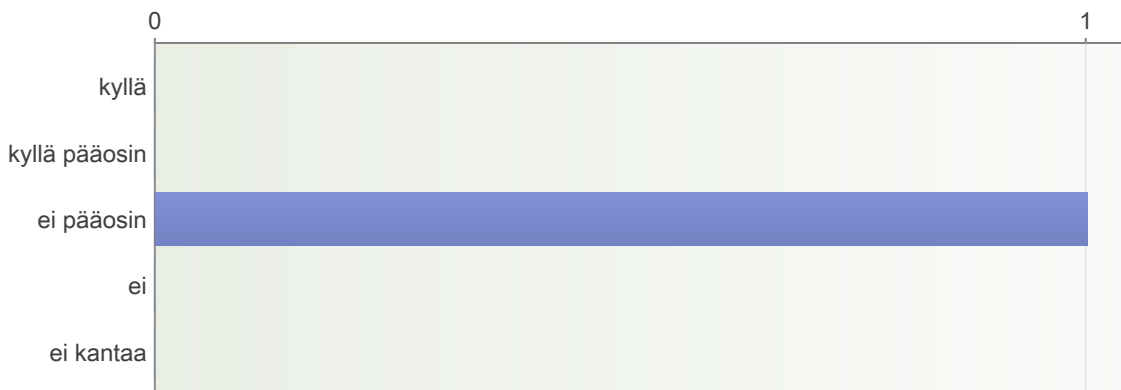
Vastaajien määrä: 1

- Vastuu asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittämisestä, asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä sekä palvelujen yhteensovittamisesta on määritelty maakunnalle. Vastuun kantaminen edellyttää merkittävää tietopohjaa kaikkien palveluntuottajien osalta. Laaja-alaiset palvelutarpeet ovat usein liikelaitoksen vastuulla olevia asioita, joten liikelaitoksella on käytännössä koordinaatiovastuu ja asiakasvastuu.

Tiedolla johtaminen ja yhteisen tietovarannon hyödyntäminen on mallin toimivuuden kannalta välttämätön edellytys. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Tiedolla johtamisen vaatimien edellytysten ja järjestelmien rakentaminen esitettyssä aikataulussa on epärealistista toteuttaa.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pitkällä aikajänteellä kustannusten hillinnän tavoitetta edistävät mm. omahoidon ja digitaalisten palvelujen sekä palveluohjauksen ja nopeamman hoitoon pääsy.

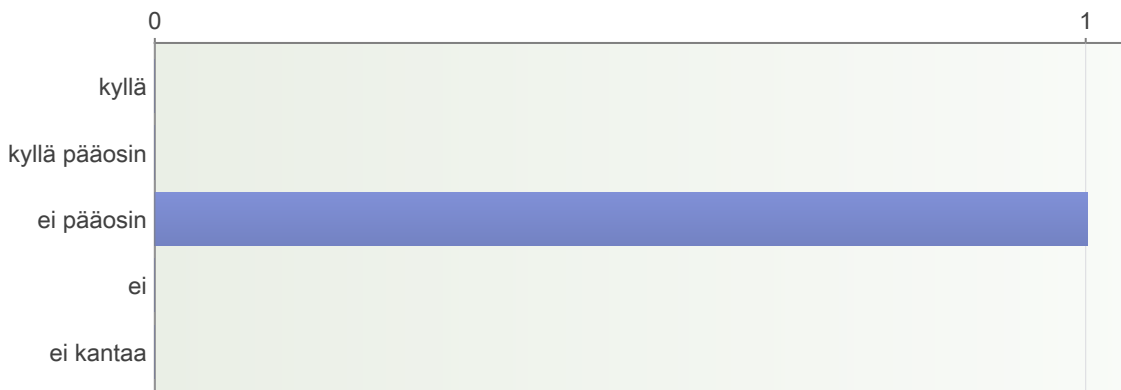
Lyhyellä aikavälillä on odotettavaa, että sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset nousevat mm. palkkaharmonisointien takia. Myös toiminnallisten päällekkäisyyksien purkamiset, ICT-kehittämissyö, yhtiöittämiset jne. tulevat ainakin alkuvaiheessa lisäämään merkittävästi kustannuksia. Kustannuksia syntyy myös siitä syystä, että todennäköisesti ainakin osa itsemaksavista yksityissektorin asiakaista siirtyy uudistuksen jälkeen julkisesti rahoitettujen valinnanvapauspalvelujen piiriin. Odotettavaa lisäksi on, että tulevan sote-järjestelmän hallinnolliset kustannukset kasvavat nykyisiin hallinnollisiin kustannuksiin verrattuna.

Valinnanvapauden rahoitusjärjestelmä tulee rakentaa siten, että se ehkäisee eri palveluntuottajien osaoptimoiteja. Lakiluonnoksesta on pääteltävissä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutuotantoon sisältyy merkittäviä tuotantorakenteeseen sisältyviä insentiivejä, ts. palvelujen rahoittajan näkökulmasta epäsuotuisiakin osaoptimointimahdollisuuksia. Näitä palvelutuotannon kannustinvaikutuksia ei ole selkeästi huomioitu lainsäädännössä.

Lainsäädännön rinnalla valinnanvapauslainsäädännön toimeenpano maakunnissa ratkaisee uudistuksen taloudellisten tavoitteiden toteutumisen.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Demokratia sisältää edustuksellisen demokratian, suoran vaikuttamisen eli osallisuuden sekä mahdollisuuden vaikuttaa palveluihin. Keskeisten palvelujen käyttäjien foorumit toimivat sekä maakunta- että kuntatasolla (vanhus- ja vammaisneuvostot sekä nuorisovaltuustot). Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien ja valinnan mahdollisuuksien voidaan katsoa lisääntyvän, mikäli tarjontaa markkinoilla on.

Sen sijaan demokraattisesti valitun valtuuston rooli palvelujen tuotantovastaavana pienenee. Esitetystä mallista edustuksellinen demokratia on tiivistä ja keskittyy järjestäjän puolelle. Maakunnan ohjauskeinot tuotantoon perustuvat mm. palvelustrategiaan, palvelulupaukseen, palvelujen vähimmäisvaatimusten määrittelyyn ja tuottajien hyväksymismenettelyihin sekä palvelujen hinnoitteluun. Vaikkakin päätöksentekijöiden rooli keskittyy vain osaan maakunnan hallintoa, on päätöksenteossa olevien asioiden laajuus ja merkittävyys maakunnan tasolla nykymalleihin verrattuna poikkeuksellisen laajaa.

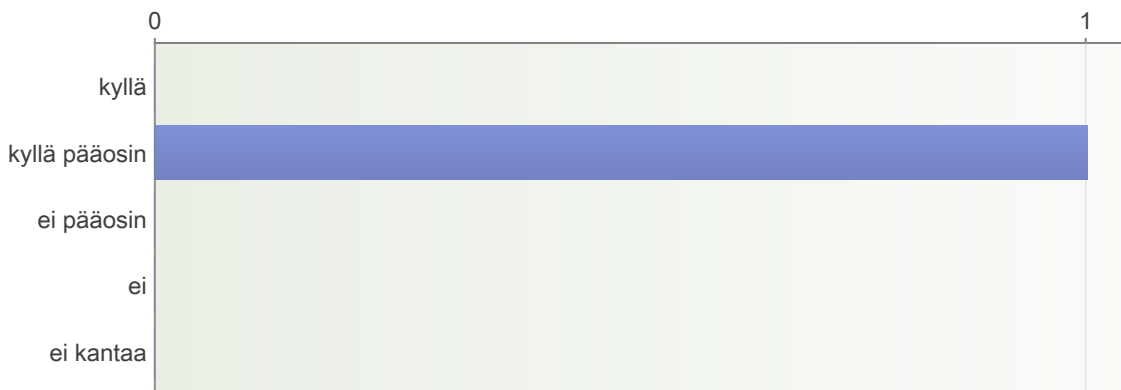
Liikelaitoksen omistus yhtiöissä voi vaikeuttaa yhtiöiden demokraattiseen päätöksentekoon perustuvaa konserniohjausta. Liikelaitoksen operatiivinen johtovastuu on johtokunnalla eikä demokraattisesti valituilla maakunnan valtuutetuilla.

Esitetyn sote-lainsäädännön yksi keskeinen ongelma-alue on perustettavien maakuntien ohut itsehallinto. Valtion vahvan ohjausvaikutuksen myötä maakunnilla on hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaansa. Valinnanvapauslainsäädäntö esitetystä muodostaan kaventaisi niitä entisestään.

Jotta maakuntien asema olisi kestävällä pohjalla, niille tulisi antaa aito itsehallinto ja todellisia mahdollisuuksia rakentaa toimintaansa omista lähtökohdistaan. Aito itsehallinto antaisi mahdollisuuden aluekohtaisiin ratkaisuihin ja asukkaan näkökulman esille nostamiselle. Nyt kaikki maakunnat survotaan yhteen muottiin, vaikka ne ovat lähtökohtaisesti hyvin erilaisia mm. asukasmäärältään.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

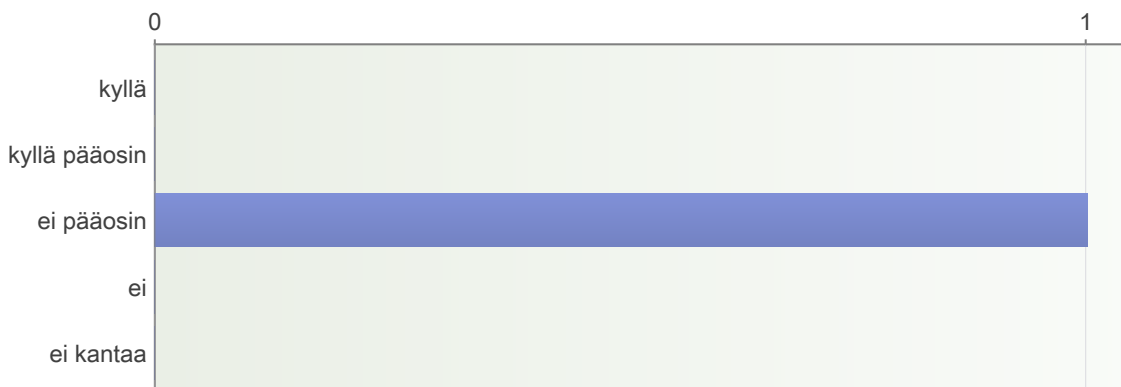
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millainen tuottajille maksettava korvausmalli on ja miten se kannustaa innovaatioihin. Palvelujen kehittämistoimintaa ei ole erikseen nimetty kenellekään taholle. Kehittämistoimintaa tulee ohjata konsernitasolla siten, että innovaatioiden tekeminen ja hyödyntäminen on mahdollista myös palvelutuotannon omilla päätöksillä sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

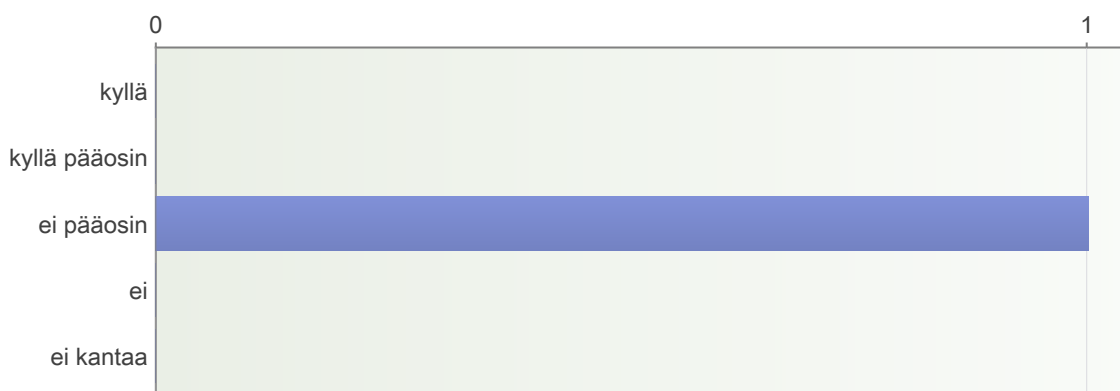
Vastaajien määrä: 1

- Lainsäädännössä ei ole yksityiskohtaisesti ja palvelukohtaisesti määritelty, mitkä palvelut kuuluvat tuotettavaksi yhtiömuotoisesti sote-keskuksissa ja mitkä palvelut jäävät liikelaitoksen tuotannon piiriin. Tarkempi konseptointi estäisi rahoitusvastuun siirtymistä sote-keskuksilta liikelaitoksille perusteettomasti, vähentäisi osaoptimointia ja takaisi paremmin eri yhtiöiden tarjoamat yhdenvertaiset palvelut. Lainsäädäntöä tulee tarkentaa ja täsmentää työnjaon osalta. Sama koskee maksusetelitoimintaa ja setelien saamisen sekä sisällön perusteita.

Lainsäädännössä ei ole myöskään esitetty valmista ratkaisua siitä, miten yhtiömuotoisessa sote-keskuksessa voidaan tehdä julkisen vallan piiriin kuuluvia viranomaispäätöksiä. Viranomaisvallan käyttö yhtiöissä tulee ottaa huomioon lain jatkovalmistelussa.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

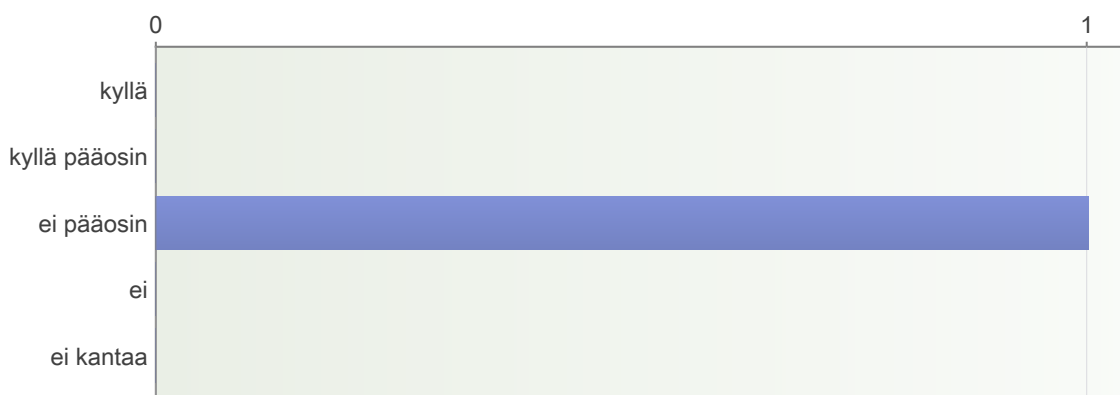
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan: maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunnan tulisi voida määritellä esim. minimiostopalvelujen käyttömäärä tai muuten sisällöllisesti ohjata maksusetelikäytäntöä. Maakunta voi lakiesityksen 31 6 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille. Järjestäjällä tulee olla mahdollisuus saada tietoa vastuunsa kantamiseksi. Järjestäjä tarvitsee seurantatiedon seteleiden käytöstä ja palvelun vaikuttavuudesta. Reaaliaikaista tietoa tarvitaan prosessin sekä tuotannon optimoinnin vuoksi.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

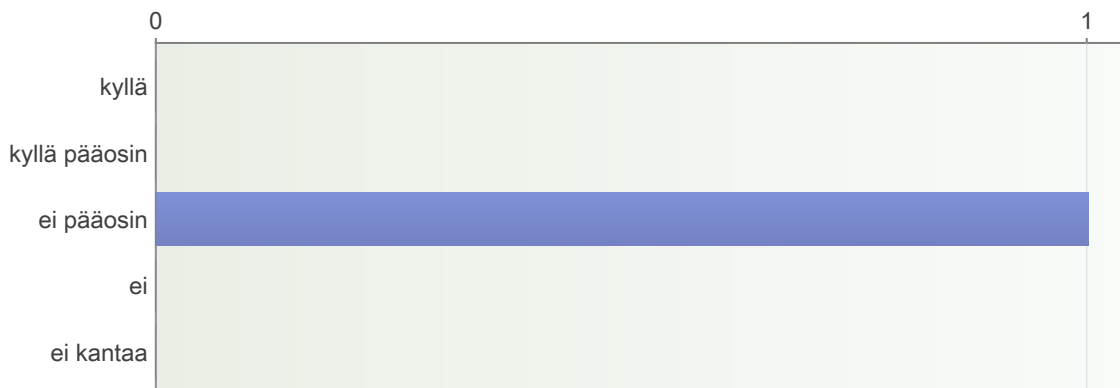
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskukselle on määritelty merkittävä rooli hallinnoida maksuseteleitä ja niiden avulla käytettäviä yksityisiä palveluita. Sote-keskusten tulee informoida asiakkaita muista palveluntuottajista tai tuottaa palvelun itse. Edellä mainitun todentaminen jää ehdotetussa lainsäädännössä epäselväksi. Esitettyssä mallissa sote-keskuksilla ei ole insentiiviä tarjota maksusetelipalveluja, paitsi silloin, kun kyseistä palvelua ei ole heillä omassa tuotannossaan. Lakiesityksen mukaan sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Myös alhainen kapitaatiopohjainen rahoitus lisää sote-keskusten tarvetta pitää asiakkaan hoito sote-keskuksessa.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

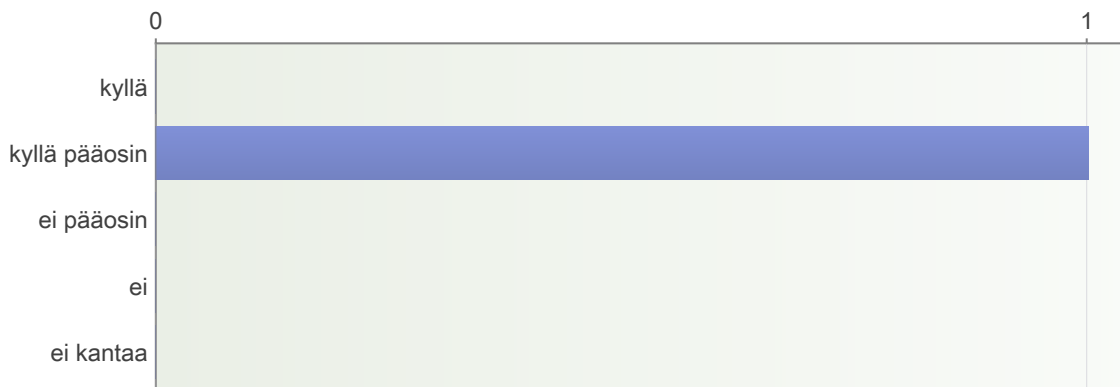
Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmä mitä todennäköisimmin mahdollistaa tosiasiallisen valinnanvapauden vain hyvin rajatulle joukolla, joka on tietoinen maksuseteliin liittyvistä oikeuksistaan, osaa vertailla eri tuottajia ja tarvittaessa vaihtaa palveluntarjoajaa. Toimivuus vaatii myös ympäristöä, jossa palveluntarjoajia on runsaasti.

Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja. Maksusetelipalveluiden valintaa tulee tukea erilaisin asiakkaille tarkoitettuina vertailutietojärjestelmin. Ehdotetussa sääntelyssä on riskinä, että sote-keskukset kontrolloivat maksusetelin saantia ja vaikuttavat valinnanvapauden toteutumiseen.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

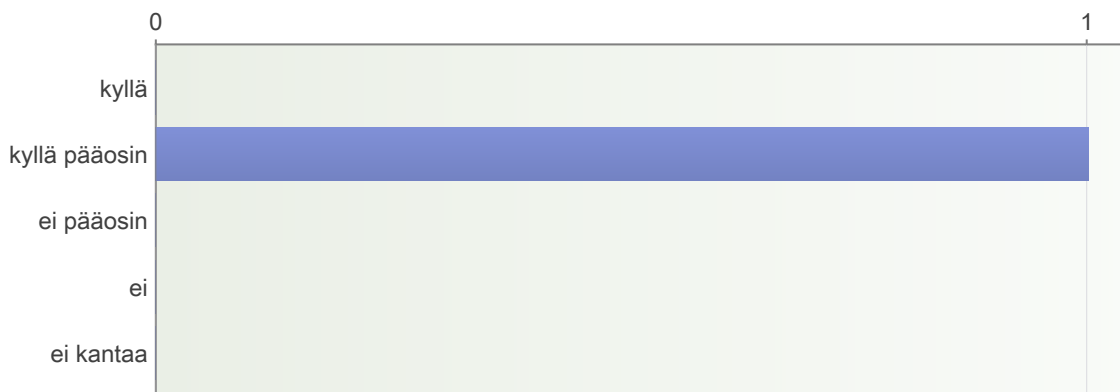
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden merkitys on suurin sote-keskusten tai setelituottajien valinnassa. Liikelaitosvalinnassa valinnanvapaudella voi olla pienempi merkitys, koska liikelaitoksia on maakunnissa vain yksi. Vaihtoehtona on valita toisen maakunnan liikelaitos. Ongelmia saattaa muodostua erityistason palvelujen valinnanvapaudessa.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

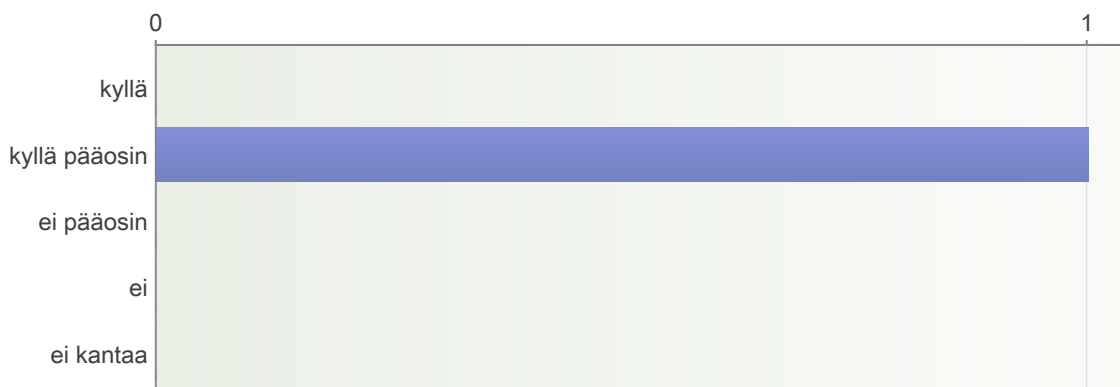
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisäisi merkittävästi asiakkaiden valinnanvapautta erityistason palvelujen käytössä. Asiakassetelipalvelun tarjonta ja käyttäminen tulee olla tasapuolisesti kaikille mahdollista yhteisesti määritellyin perustein. Asiakassetelin käyttö vaatii asiakkaalta perehtymistä, vertailutiedon tarjontaa ja riittävää palvelutarjontaa. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta on epäselvää, kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

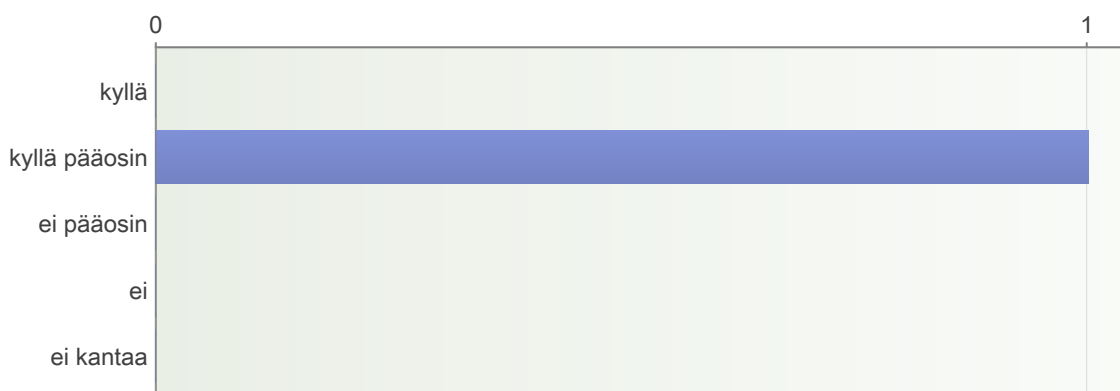
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa jää epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet. Lakiluonnoksissa liikelaitos on osa maakuntaa ja se toimii maakunnan strategian ja palvelustrategian mukaisesti. Liikelaitoksella on ohjaus- ja seurantavalta asiakasaseteleistä. Liikelaitos tekee palvelutarpeen arvioinnin, jonka perusteella palveluun oikeuttava seteli voidaan myöntää. Maakunnan mahdollisuudet ohjata ja vaikuttaa asiakassetelijärjestelmään määrittyy mm. asiakassetelipalvelujen määrittelyn, hinnan asetannan ja asetettujen laatuksiteerien kautta.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perustee-tonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi. Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

Lisäksi asiakassetelin suhde henkilökohtaiseen budjettiin on epäselvä.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

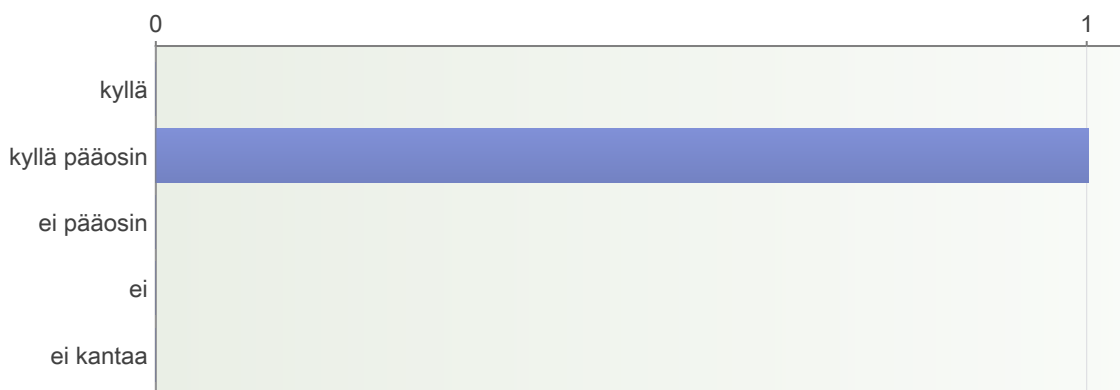
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Sen soveltamisala ja velvoittavuus ovat laajat. Maakunta asettaa kuitenkin hallinnollisilla päätöksillä ja palvelutarpeen arviointiin perustuen rajoitteen henkilökohtaisen budjetin tasolle, mikä on perusteltua kustannusten hillinnän näkökulmasta.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuettua päätöksentekoa koskeva lainsäädäntö on tarpeellinen. Päätöksenteossa tukeminen ulotetaan tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia.

Asiakkaiden päätöksenteon tuki, palveluohjaus ja viestintä palveluista sekä niiden valinnasta ovat tässä aikataulussa vaativia tehtäviä maakunnalle. Esityksessä ei ole arvioitu työmäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. Tuetun päätöksenteon kustannusvaikutukset tulee huomioida. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavien henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Ainakin uuden valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarpeen voi arvioida olevan suurta.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

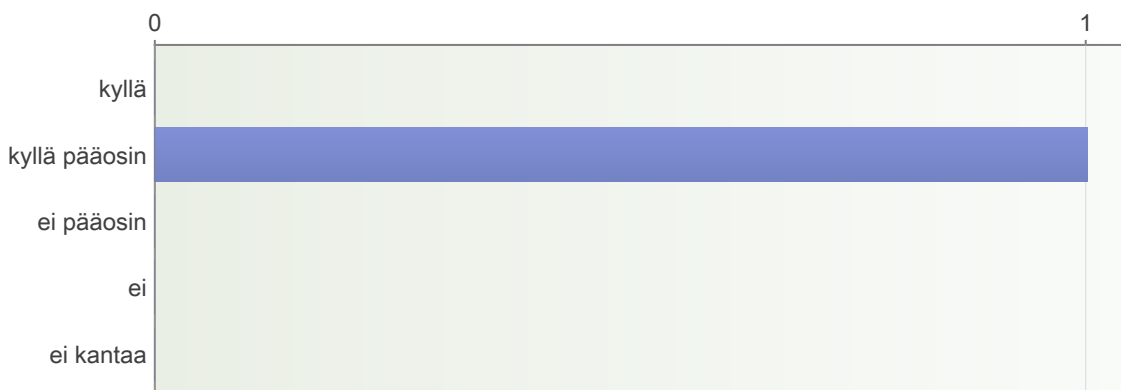
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksyntä koostuu valtakunnallisesta rekisteröinnistä ja omavalvonnasta sekä sote-keskusten osalta maakunnan kanssa tehdystä sopimuksesta. Peruskuvaukset prosesseista ovat loogiset ja riittävät. Laadun ja integraation valvonta ei nykyisillä järjestelmillä ja resursseilla onnistu. Koska rekisteröinti perustuu tuottajien omaan aktiivisuuteen, vaatii tämä malli kuitenkin merkittävää valvontaresurssia, jotta maakunta voi kantaa järjestämisvastuunsa. Lisäksi hyväksymismenettelyä koskevien säädösten toimeenpano lainsäädännön aikataulussa on hyvin vaikeaa.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

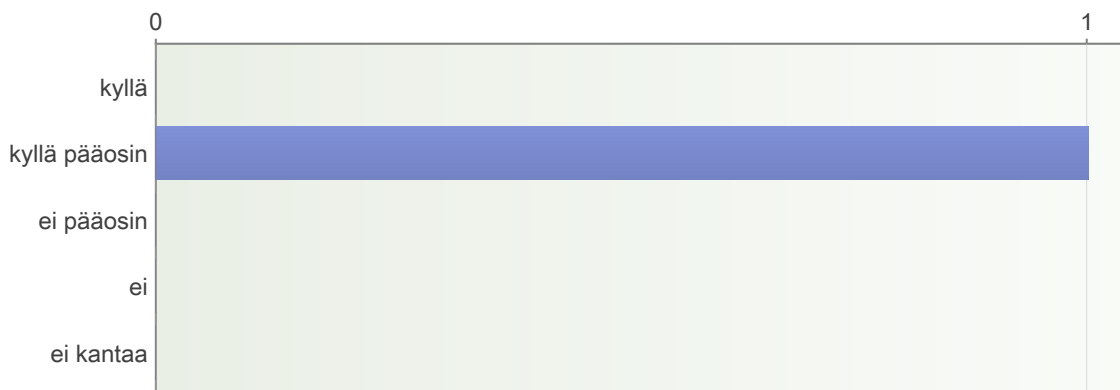
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimusmenettelyn sisällyttäminen lainsäädäntöön on tarpeellista. Sopimusmenettely mahdollistaa maakunnan järjestäjäorganisaation osittaisen palvelutuotannon ohjauksen. Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa, mikä tekee niiden ohjaamisesta vaikeaa.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

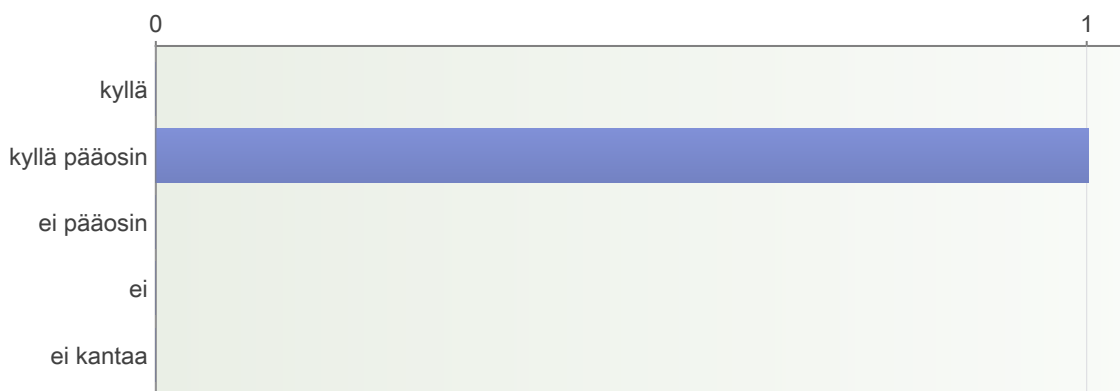
- Yhtiöittämisen toimeenpanoon liittyvä maakunnan yhtiöiden omistajuusvastuut on määritelty lain-säädännössä epäselvästi. Valinnanvapauslain 40 §:ssä todetaan, että maakunnan liikelaitos ei voi tuottaa suoran valinnan palveluja eikä maksu- tai asiakassetelillä tuotettavia palveluja. Maakunta voi kuitenkin perustaa yhtiön, joka tuottaa nämä palvelut.

Pykälän 40 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että julkisen yhtiön voi omistaa liikelaitos. Perustelutekstejä voi käänteisesti tulkita siten, että maakunnan järjestäjäorganisaatiolla ei ole suoraa omistusta tuotantoyhtiöihin. Toisaalta lainsäädännössä ei myöskään kielletä maakunnan järjestäjäorganisaation omistajuutta. Lainsäädännössä vastaava liikelaitoksen yhtiön omistajuus ilmenee pykälän 23 asiakassetelien tuottamista koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Yhtiöiden omistajuus tulisi saattaa mahdolliseksi myös maakunnan järjestäjäorganisaatiolle ja tämä mahdollisuus tulisi näkyä selvästi lainsäädännössä tai ainakin lainsäädännön perusteluissa.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tarvetekijöillä painotettu kapitaatiomalli on hyvä pohja julkisesti rahoitetulle järjestelmälle. Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste. Rahoituksen uudet osat ryhmäkohtaisista kiinteistä korvauksista tai suoriutumisen perusteella maksettavista kannustimista tai sanktioista vaativat tarkempaa määrittelyä. Jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Em. määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan. Valinnanvapauden rahoitusjärjestelmä tulee rakentaa siten, että se ehkäisee eri palveluntuottajien osaoptimoiteja. Suun terveydenhuollossa kapitaatiokertoimet eivät ole toimivia.

On myönteistä, että maakunnille ehdotetaan jätettäväksi harkinnanvaltaa kapitaatorahoituksen tason määrittelyssä ja osin myös oikeus poiketa kansallisista kertoimista. 4/5 kiinteän osan sitominen ehdottomaksi kiinteän korvauksen minimitasoksi ei ole tarkoituksenmukaista.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

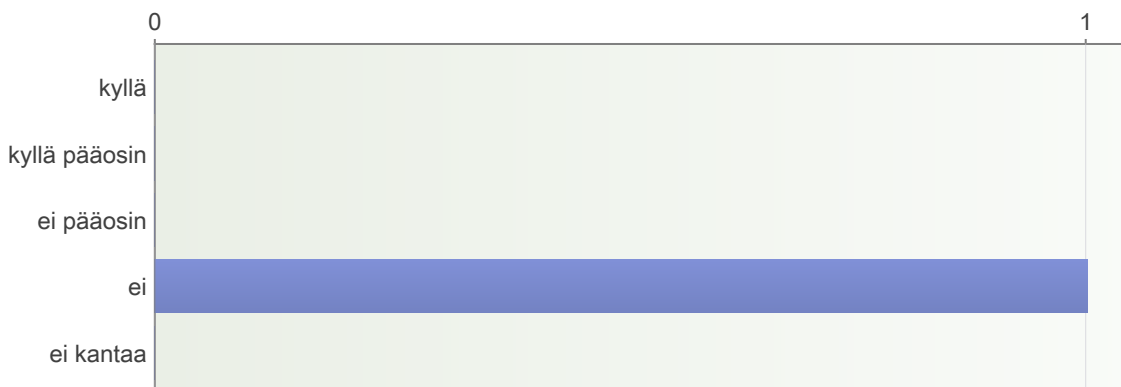
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteiden mukaisesti kapitaatiomalli lisää tuottajan kokonaisvaltaista vastuuta asiakkaasta sekä edistää palvelujen tuotannon tehostamista. Rahoitusjärjestelmän osat ovat perustellut, mutta ne vaativat tarkentamista, mittareita ja tietojärjestelmän seurantaan. Maakunnan järjestäjäorganisaatio asettaa palvelutuotannon kustannuksille hinnat ja laatukriteerit. Palvelujen tuotteistamisen toteutus ja hinnoittelu samalla kun koko järjestelmä rakennetaan ja julkiset yhtiöt perustetaan, on hyvin vaativa tehtävä. Hinnoittelu perustuu palvelujen tuotteistukseen sekä asiakasmäärään ja palvelutarvetekijöihin liittyvään korvausten hintamäärittelyyn. Kyseisiä palvelujen hintamäärittelyjä ei ole tehty. On myös todettavissa, että palvelujen korvaustasojen asettamisessa onnistuminen ratkaisee sosiaali- ja terveystalouden kokonaiskustannusten määrän. Rahoituksen uudet osat ryhmäkohtaisista kiinteistä korvauksista tai suoriutumisen perusteella maksettavista kannustimista ja sanktioista tasapainottavat riskiä sekä kannustavat hyvään laatuun ja vaikuttavuuteen.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

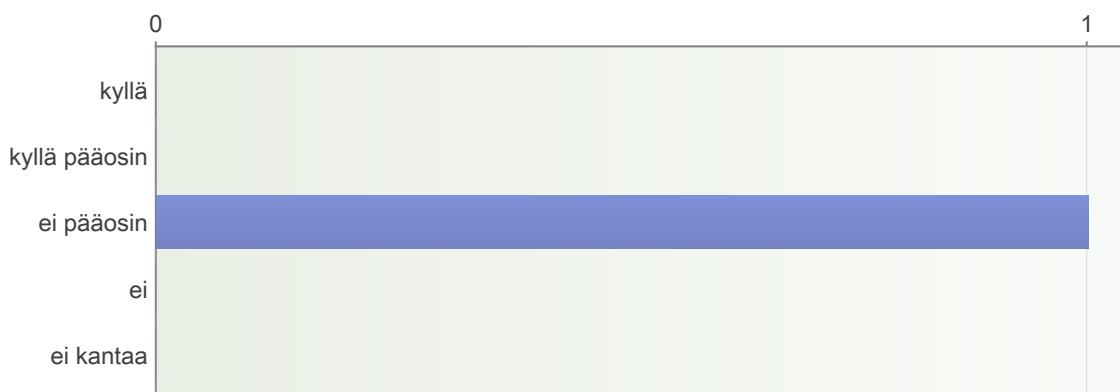
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Voimaannpanolain aikataulu on asetettu liian kireäksi. Esitetty aikataulu mahdollistaa uuden maakunnallisen hallintorakenteen perustamisen ja sen vaatiman päätöksentekojärjestelmän muodostamisen. Ajallisia ongelmia syntyy sosiaali- ja terveyspalvelujen järjes-täjäorganisaation ja tuottajaorganisaatioiden toiminnan käynnistämässä (tiedolla johtamisen järjestelmät, tuottamisen korvausjärjestelmät, yhtiöiden sähköiset talouden- ja toiminnanohjausjärjestelmät). Yhtäaikainen hallinnon, tuottamistapojen ja palvelujen rahoitus- ja ohjauskäytäntöjen muutos ei takaa toimivaa ja kustannustehokasta lopputulosta.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

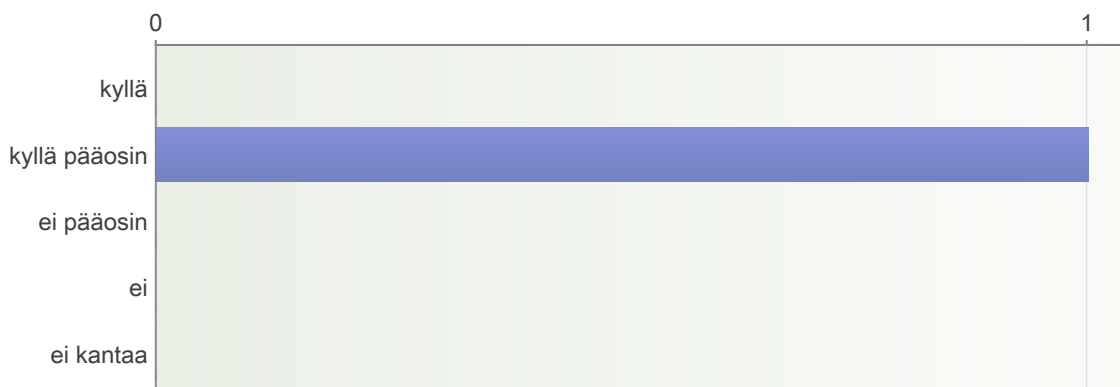
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö ei itsessään takaa sitä, että sote-uudistus olisi toimeenpantavissa siirtymäajat huomioiden vuodesta 2019 alkaen.

Maakunnan järjestäjäorganisaatiolle on lainsäädännössä annettu palvelujen rahoitus- ja ohjaustehtävä. Edellytyksenä järjestäjävastuun taloudelliselle ja toiminnalliselle hoitamiselle edellyttää reaaliaikaisia tiedolla johtamisen järjestelmiä sekä rahoituksen allokoitua palvelujen tuottajille. Toimeenpanon edellyttämiä operatiivisia päätettäviä asioita ovat mm. valinnanvapauden edellyttämien tietojärjestelmien valinta ja toimeenpanovastuut sekä valinnanvapausmalliin liittyvä tuotteistus ja palvelujen hinnoittelu. Lainsäädännön toimeenpanon näkökulmasta iso ja vaikea osa työstä on vielä tekemättä, jotta mallista on ylipäätään mahdollista luoda toimiva.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

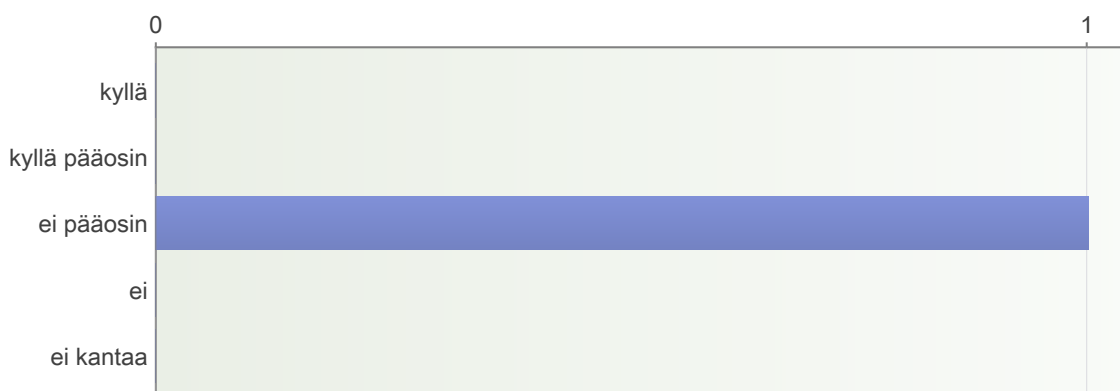
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmallin käyttöönotto laajentaa sosiaali- ja terveydenhuollon markkinaa ja avaa sote-keskukset muille kuin julkisille tuottajille sekä ohjaa julkisen toiminnan samaan malliin kuin yksityisillä tuottajilla on.

Markkinoiden muotoutuminen riippuu pitkälti palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottaja-korvauksista. On odotettavissa, että markkinat syntyvät suuriin keskuksiin ja että ne keskittyvät isoille toimijoille sote-keskusvastuun osalta. Pienten yritysten markkinat voivat syntyä maksu- ja asiakasaseteleiden sekä henkilökohtaisen budjetin avulla.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kapitaatiokorvauksiin perustuva rahoitusmalli tulee merkitsemään sitä, että sote-keskuksia voivat perustaa vain toimijat, jotka keräävät itselleen suuret asiakasmäärät koska keskimääräinen vuosikorvaus yhdestä asiakkaasta jäänee pieneksi. Sote-keskusten perustaminen tulee olemaan vaikeaa pk-yrityksille, joiden voi toisaalta olla luontevaa toimia sote-keskuksille maksusetelituottajina. Pienten yritysten markkinat voivat syntyä maksu- ja asiakaseteleiden sekä henkilökohtaisen budjetin avulla.

Raportoinnin ja tiedonsiirron velvoitteet sekä niistä seuraavat rasitteet aiheuttavat kysymyksiä pienempien yritysten näkökulmasta.

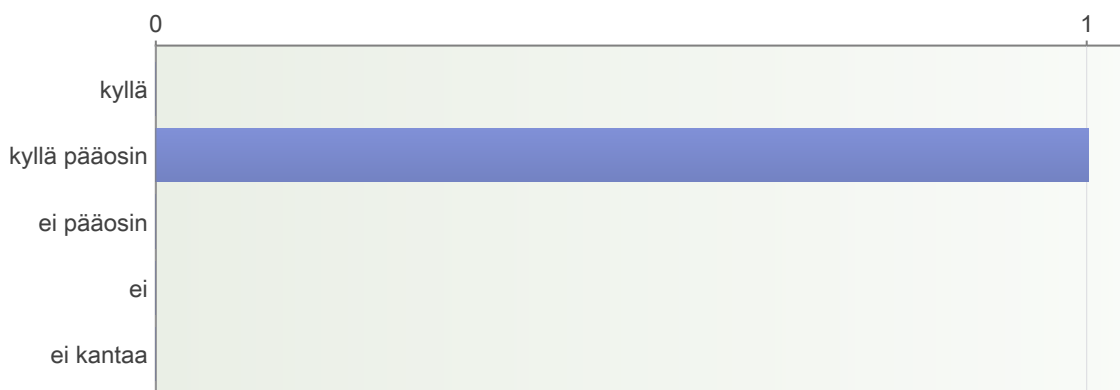
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua ja saatavuutta. Uudistus lisäänee erityisesti terveyspalvelujen kysyntää, joka saattaa kohdentua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin nähden. On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja. Asukkaiden oma vastuu lisääntyy ja tietoisuuden merkitys palveluvaihtoehtoista kasvaa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

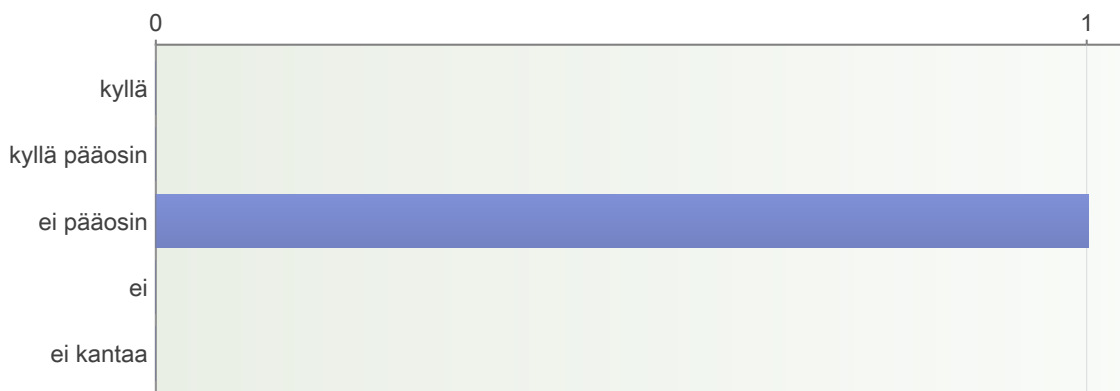
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hammashuolto on perusteltua saattaa samoilla periaatteilla toimivaksi palveluksi kuin muutkin terveyspalvelut. Muutos saattaa aiheuttaa julkisten kustannusten nousua, kun osa nykyisin itse maksavista hammashuollon asiakkaista siirtyy julkisesti rahoitetun palvelun piiriin.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutuksia on arvioitu laajasti. Vaikutusarvioinnissa on nostettu esille valinnanvapauslainsäädännön positiivisia vaikutuksia ja riskejä. Arviointien pohjalta laaditut johtopäätökset puuttuvat kuitenkin pääosin.

Tärkeimmät myönteiset vaikutukset syntyvät verrattain pitkien, myönteisesti etenevien tapahtumaketjujen lopputuloksena. Osa vaikutuksista riippuu lainsäädännön lisäksi maakuntien tekemistä päätöksistä, joiden perusteella tuottajat tekevät omat päätöksensä palvelun tarjoamisesta. Asiakkaiden valinnat ovat mahdollisia vasta sen jälkeen, kun on olemassa palveluja, joista valita.

Osa esille nostetuista riskeistä on vielä ratkaisematta. Keskeisen riskin muodostaa uudistuksen toteuttaminen esitetyllä aikataululla niin järjestämisen kuin tuotannonkin näkökulmasta. Valinnanvapausmallin toimivuuden kannalta keskeiset tietojohtamisen edellyttämät tietojärjestelmät puuttuvat maakuntien valmisteluorganisaatioilta; Maakunnan järjestäjäorganisaatiolla tulee olla ICT-järjestelmät, joilla se voi seurata yksittäisten palvelujen volyyymiä ja kustannuksia ajantasaisesti ja tuottajakohtaisesti, sekä kyky maksaa palveluntuottajille korvauksia suoritetuista palveluista viipymättä. Lisäksi maakunnan tulee rakentaa laatujärjestelmät, joilla se seuraa palveluntuottajille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

Lakiluonnoksesta on pääteltävissä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutuotantoon sisältyy merkittäviä tuotantorakenteeseen sisältyviä insentivejä, ts. palvelujen rahoittajan näkökulmasta epäsuotuisiakin osaoptimointimahdollisuuksia. Näitä palvelutuotannon kannustinvaikutuksia ei ole selkeästi huomioitu lainsäädännössä. Kenties merkittävin taloudellinen kannustinongelma ilmenee sote-keskusten jatkopalveluun ohjauksessa. Sote-keskukset voivat optimoida taloudellista tulostaan ohjaamalla suuren osan asiakkaistaan maakunnan suoraan rahoittaman liikelaitoksen palveluihin. Tällaisten ei-toivottujen kannustinvaikutusten

eliminoiminen näyttää jäävän yksittäisten maakuntien vastuulle.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Koko sote- ja maakuntauudistuksen läpivieminen edellyttää merkittävää valmistelun resursointia jo vuodelle 2017. Valtion suunnitteilla oleva valmistelun määrärahavaraus on riittämätön ja uhkana on valmistelun keskeytyminen maakunnissa kuluvan vuoden syksyllä.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.